

PTA-GIDS

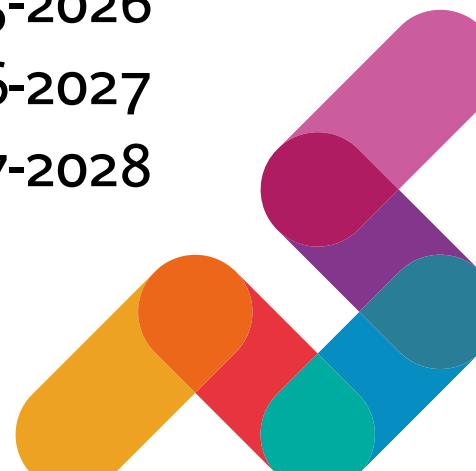
Erratum Wiskunde B_ januari 2026

Geldig voor:

4 vwo in 2025-2026

5 vwo in 2026-2027

6 vwo in 2027-2028

Inleiding

In deze gids vind je het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) voor de 4-vwo-lichting van augustus 2025 van het Herbert Vissers College (HVC). Het schoolexamen bevat zowel de onderdelen die in 4-vwo, als in 5-vwo en 6-vwo worden afgenomen.

Op het Herbert Vissers College wordt jaarlijks het (school)examenreglement en de PTA-gids voor het hele cohort samengesteld.

Dit wordt voor 1 oktober verstrekt of toegezonden aan:

- de kandidaten en hun wettelijk vertegenwoordigers;
- de inspectie

Het kan voorkomen dat het programma of het reglement voor het cohort wijzigt. Wijzigingen worden digitaal gepubliceerd.

Voor de leesbaarheid van het document is ervoor gekozen de mannelijke variant te gebruiken. Overal waar de mannelijke variant staat, kan ook het vrouwelijke equivalent gelezen worden.

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Alle handelingsdelen dienen "Naar Behoren" te worden afgesloten.
 Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's en HD's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

- 7 schriftelijke toetsen
- 1 praktische opdracht
- 2 handelingsdelen

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Globalisering	Schriftelijke toets	7,5	nee	5	50	SE + CE	A1, B1
SE-2	Exogene en endogene processen	Schriftelijke toets	7,5	nee	6	50	SE + CE	A1, C1
SE-3	Exogene en endogene processen + Zuid-Amerika	Schriftelijke toets	7,5	nee	7	50	SE + CE	A1, C1, D1 en D2
SE-4	Stedelijke gebieden	Schriftelijke toets	7,5	nee	8	50	SE + CE	A1, E1 en E2
SE-5	Landschapszones + Stedelijke gebieden in de VS	Schriftelijke toets	20	ja	9	100	SE + CE	A1, B1, B2, C1 en C2
SE-6	Stedelijke gebieden in de VS, Middellandse zeegebied + leerstof Wereld	Schriftelijke toets	20	ja	10	100	SE + CE	A1, B1, B2, C1 en C2
SE-7	Leerstof Aarde, Zuid-Amerika en Leefomgeving + Herhalingsstof domein wereld, aarde, Zuid-Amerika en eigen leefomgeving.	Schriftelijke toets	20	ja	11	100	SE + CE	A1, B1, C1, D1 en E1
SE-PO	Een ruimtelijk vraagstuk analyseren, visualiseren en presenteren met behulp van onder andere geo-informatietechnologie.	Praktische opdracht	10	nee	5-6	n.v.t.	SE	A1 en A2
SE-HD1	deelname aan een excursie (veldwerk) in de omgeving	Handelingsdeel	nb/nnb	nee	8	n.v.t.	Schooleigen	E1 / A2
SE-HD2	deelname aan een excursie naar Amsterdam (verldwerk)en een excursieverslag	Handelingsdeel	nb/nnb	nee	5-8	n.v.t.	Schooleigen	E1/2 / A2

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het vak wordt in 4 en 5-vwo gegeven als **Algemene Wetenschappen**.
 Eindtermen hebben betrekking op de syllabus Algemene Natuurwetenschappen.
 Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

- 1 schriftelijke toets
- 8 praktische opdrachten

N.B. Leerlingen die na 5-havo instromen, mogen ervoor kiezen één vervangende opdracht te maken in plaats van het programma uit 4-vwo in zijn geheel in te halen.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Methodologie van de geesteswetenschappen Wetenschappelijk betoog schrijven	Praktische opdracht	15	nee	1-2	n.v.t.	Schooleigen	A
SE-2	Methodologie van de natuurwetenschappen Posterpresentatie van een experiment	Praktische opdracht	15	nee	2-3	n.v.t.	SE	F3
SE-3	Methodologie van de sociale wetenschappen Onderzoeksverslag	Praktische opdracht	15	nee	3-4	n.v.t.	Schooleigen	A
SE-4a	Wetenschapshistorie & kentheorie Schriftelijke toets	Schriftelijke toets	15	nee	5-6	50	SE	A, B1, B3 & E3
SE-4b	Wetenschapshistorie & kentheorie Dossier van verwerkingsopdrachten	Praktische opdracht	5	nee	5-6	n.v.t.	SE	A, B1, B3 & E3
SE-5	Toegepaste ethiek: morele dilemma's in technologische vooruitgang Schriftelijk betoog Etisch betoog	Praktische opdracht	14	nee	6-7	n.v.t.	SE	B2 & C2
SE-SE6a	Oriëntatie op het profielwerkstuk Onderzoeksvoorstel alfa	Praktische opdracht	7	nee	7-8	n.v.t.	Schooleigen	A
SE-SE6b	Oriëntatie op het profielwerkstuk Onderzoeksvoorstel bèta	Praktische opdracht	7	nee	7-8	n.v.t.	Schooleigen	A
SE-SE6c	Oriëntatie op het profielwerkstuk Onderzoeksvoorstel; gamma	Praktische opdracht	7	nee	7-8	n.v.t.	Schooleigen	A

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.
 Er wordt gewerkt met de methode "Biologie voor jou" de MAX editie.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

- 6 Schriftelijke toetsen
- 1 Praktische Opdracht

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Thema 1 Regeling en beweging Thema 2 Waarneming en gedrag	Schriftelijke toets	5	nee	5	100	SE + CE	A16/B4/B6/B7/D3
SE-2	Thema 3 Stofwisseling Thema 5 Planten	Schriftelijke toets	5	nee	7	100	SE + CE	A16/B2/B3
SE-3	Thema 4 DNA, Genetica	Schriftelijke toets	5	nee	8	100	SE + CE	B1/D2/E1,2,4/F1/F2
SE-4	Ecologie, mens & milieu, Evolutie	Schriftelijke toets	25	ja	9	100	SE + CE	A16/B4/B6/B7/B8/C3/D5/B2/B3/F1/F2/F3/F4/C2/C3/D4
SE-5	Thema 1 Vertering Thema 2 Transport Thema 3 Gaswisseling en uitscheiding	Schriftelijke toets	25	ja	10	100	SE + CE	A16/B3/B4
SE-6	Thema 4 Afweer Alle stof van 4v t/m 6v	Schriftelijke toets	25	ja	11	100	SE + CE	A12/A13 B t/m F
SE-PO	Eigen onderzoek Schriftelijk verslag	Praktische opdracht	10	nee	8	n.v.t.	SE	A1 tm A9/A15/A16
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Alle handelingsdelen dienen "Naar Behoren" te worden afgesloten.
 Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's en HD's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

1. Het programma bestaat uit alléén een Schoolexamen (SE)

Er is voor BSM geen centraal schriftelijk eindexamen. (CE)

2. Deelname aan de les

BSM is een ervaringsvak. Daarmee wordt bedoeld dat de leerling voldoende aanwezig moet zijn en deel moet nemen aan de lessen, ook bij blessure of herstel van ziekte moeten de leerlingen altijd aanwezig zijn. Er mag maximaal 1 les per periode gemist worden.

De leerling BSM heeft altijd zijn sportkleding mee voor de juiste (weers-)omstandigheden.

Bij te veel afwezigheid kan de leerling het onderdeel niet afsluiten en gaat door naar de inhaalronde. Bij blessures/ziekte wordt er een passende afspraak gemaakt.

3. Beoordeling praktijk

Tijdens de praktijk lessen worden readers uitgedeeld.

Hierin bevindt zich een logboek wat voorafgaande aan het afsluiten van een onderdeel moet worden ingeleverd. Wanneer dit niet naar behoren wordt ingeleverd zal de leerling automatisch doorgaan naar de inhaalronde. Dit geldt ook voor blessures.

Inhaalmomenten:

- 1 In de week voor de kerstvakantie
- 2 In de week voor de 3e SE week.

4. Doubleren

In geval van doubleren kunnen je cijfers blijven staan.

Het vak hoeft niet opnieuw gevolgd te worden. Kies je ervoor om het vak te herkansen dan doe je alle onderdelen van het jaar weer mee met de klas.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Organisatieleer	Schriftelijke toets	7	nee	1, 2	100	SE	C2, C3, C4 en D3
SE-2	Sportgeschiedenis en toekomst.(presentatie)	Praktische opdracht	6	nee	3, 4	n.v.t.	SE	E1, E2, E3 en E4
	Sportgeschiedenis en toekomst.(toets)	Schriftelijke toets	4			100		
SE-3	Spelregelkennis en tactiek	Schriftelijke toets	7	nee	5	50	SE	B1 en C2
SE-4	EHBSO (Praktische handelingen)	Praktische opdracht	3	nee	6, 7	n.v.t.	SE	D1, D2 en D3
	EHBSO (toets)	Schriftelijke toets	4			50		
SE-PO1	Honkbal	Praktische opdracht	5	nee	1-11	n.v.t.	SE	A, B1, C1, C2 en C3
SE-PO2	Basketbal	Praktische opdracht	5	nee	1-11	n.v.t.	SE	A, B5, C1, C2 en C3
SE-PO3	Klimmen	Praktische opdracht	5	nee	1-11	n.v.t.	SE	A, B2, C1, C2 en C3
SE-PO4	Judo	Praktische opdracht	8	nee	1-11	n.v.t.	SE	A, B5, C1, C2 en C3
SE-PO5	Atletiek spring en loop onderdelen	Praktische opdracht	6	nee	1-11	n.v.t.	SE	A, B4, C1,C2 en C3
SE-PO6	Terugslag spel	Praktische opdracht	5	nee	1-11	n.v.t.	SE	A, B1, C1, C2 en C3
SE-PO7	Turnen/ Freerunnen	Praktische opdracht	5	nee	1-11	n.v.t.	SE	A, B2, C1, C2 en C3
SE-PO8	Dansshow	Praktische opdracht	10	nee	1-11	n.v.t.	SE	A, B3, C1, C2, C4, C5 en E2
SE-PO9	Atletiek 2 werp onderdelen	Praktische opdracht	6	nee	1-11	n.v.t.	SE	A, B4, C1, C2 en C3
SE-PO10	Trainingsleer (onderdeel van 2-daagse)	Praktische opdracht	7	nee	1-11	n.v.t.	SE	B, C, E en D
SE-PO11	Organiseren van een sportevenement	Praktische opdracht	7	nee	1-4	n.v.t.	SE	C2, C3 en D3
SE-HD1	Organiseren van een sportevenement, dan wel het voorbereiden en lesgeven aan een andere klas.	Handelings deel	nb/nnb	nee	1-4	n.v.t.	SE	C2, C3 en D3
SE-HD2	Sport en maatschappij. Hieronder vallen o.a.: Geven van trainingen op eigen club, helpen bij sportdagen intern en extern, geven lessen aan andere klassen, begeleiden werkweek. Het dient in 6-vwo in de 2de periode afgesloten te worden met een naar behoren (NB)	Handelings deel	nb/nnb	nee	1-10	20 uur	SE	Domein: C en E

100

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

CKV bestaat uit de volgende domeinen:

A. Verkennen: de eigen kunstervaring staat centraal, wordt bevraagd, verkend en vergeleken met medeleerlingen en gedocumenteerd.

B. Verbreden: tenminste vier verschillende kunstdisciplines worden in levensechte, professionele contexten met het bijbehorende begrippenapparaat onderzocht.

C. Verdiepen: de leerling onderzoekt zelfstandig of samen (een aspect van) een artistiek creatief proces. Dit omvat de productie, bemiddeling, receptie en/of verwerken van kunstuitingen. De leerling zet hierbij creërende en analytische vaardigheden in. Hij onderneemt voor dit onderzoek of proces geschikte werkwijzen, in de vorm van praktische activiteiten en beschouwend onderzoek. Hij kan hierbij gebruik maken van onder domein B opgedane kunsttheoretische of cultuurhistorische kennis en kan deze kennis kritisch analyseren en contextualiseren.

D. Verbinden: de leerling kan verbanden leggen tussen de in de domeinen A, B, C opgedane ervaringen en inzichten met betrekking tot kunstzinnige processen. Hij kan deze reflectie toelichten in een daartoe geëigende vorm.

CKV wordt afgesloten in 3 schriftelijke toetsen en 3 cijfers voor het Praktische Onderdeel.

1 toetscijfer in 4-vwo voor de theorie en 1 voor het afronden van het Praktische Onderdeel.

1 toetscijfer in 5-vwo voor de theorie en 1 voor het afronden van het Praktische Onderdeel.

1 toetscijfer in 6-vwo voor de theorie en 1 voor het afronden van het Praktische Onderdeel.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	In deze toets staan de kenmerken van de kunstdisciplines: Dans, Muziek, Film en Design centraal, waarbij de kunsthistorische en kunsttheoretische kennis en een bijbehorend begrippenapparaat wordt opgebouwd.	Schriftelijke toets	10	nee	3	50	SE	A, B
SE-2	In deze toets staan de kenmerken van Architectuur, Beeldende kunst, Fotografie en Theater centraal, waarbij de kunsthistorische en kunsttheoretische kennis en een bijbehorend begrippenapparaat wordt opgebouwd.	Schriftelijke toets	20	nee	7	50	SE	A, B
SE-3	In deze toets staan twee dimensies centraal, Lokaal & Globaal en Amusement & Engagement centraal, waarbij de kunsthistorische en kunsttheoretische kennis en een bijbehorend begrippenapparaat wordt opgebouwd.	Schriftelijke toets	10	ja	11	50	SE	A, B
SE-PO1	De kandidaat onderzoekt artistiek creatieve processen in de kunstdisciplines: Dans, Muziek, Film en Design . Hij combineert hiervoor praktische activiteiten en beschouwend onderzoek. Hij kan deze reflectie toelichten in een daartoe geëigende vorm.	Praktische opdracht	20	nee	4	n.v.t.	SE	A, B, C, D
SE-PO2	De kandidaat onderzoekt artistiek creatieve processen in de Architectuur, Beeldende kunst, Fotografie, Theater . Hij combineert hiervoor praktische activiteiten en beschouwend onderzoek. Hij kan deze reflectie toelichten in een daartoe geëigende vorm.	Praktische opdracht	20	nee	7	n.v.t.	SE	A, B, C, D
SE-PO3	De kandidaat onderzoekt artistiek creatieve processen in de dimensies Lokaal & Globaal, Amusement & Engagement, Feit & Fictie en Herkenning & Vervreemding . Hij maakt beschouwend onderzoek naar een onderwerp uit de disciplines.	Praktische opdracht	20	nee	11	n.v.t.	SE	A, B, C, D
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

Extensief lezen: 3 schriftelijke toetsen (A)
 Schrijfvaardigheid: 2 schriftelijke toetsen (B)
 Literatuurgeschiedenis: 1 praktische opdracht (C)
 Kijk- / luistervaardigheid: 1 kijk- en luistertoets (D)
 Spreek- en Gespreksvaardigheid: 1 toets (MO)

N.B. Bij doubleren vervallen de SE-cijfers van het betreffende leerjaar.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A1	Extensief lezen Gelezen werk	Schriftelijke toets	5	nee	4	50	SE + CE	E1
SE-A2	Extensief lezen Gelezen werk	Schriftelijke toets	5	nee	7	50	SE + CE	E1
SE-B1	Schrijfvaardigheid het schrijven van een persoonlijke brief	Schriftelijke toets	10	nee	8	50	SE	D1
SE-B2	Schrijfvaardigheid het schrijven van een zakelijke brief	Schriftelijke toets	20	ja	9	100	SE	D1
SE-A3	Extensief lezen Gelezen werk	Schriftelijke toets	5	nee	10	50	SE + CE	E1
SE-C	Literatuur Literatuur 20e eeuw	Praktische opdracht	5	nee	10	n.v.t.	SE	E2, E3
SE-D	Kijk-/luistertoets Wordt afgenomen op de landelijke adviesdatum	Kijk- en luistertoets	25	nee	10	60	SE	B
SE-MO	Spreek- en gespreksvaardigheid	Mondelinge toets	25	ja	11	20	SE	C1, C2
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

De modules verwijzen naar de volgende boeken:

Module 1: Praktische economie module 1: Schaarste, geld en handel (2020, ISBN: 9789402064797)

Module 2: Praktische economie module 2: Vraag en aanbod (2020, ISBN: 9789402064803)

Module 3: Praktische economie module 3: Markt en overheid (2020, ISBN:9789402064810)

Module 4: Praktische economie module 4: Heden, verleden en toekomst (Release 2021, ISBN:9789402064827)

Module 5: Praktische economie module 5: Speltheorie (Release 2021, ISBN:9789402064834)

Module 6: Praktische economie module 6: Risico en verzekeren (Release 2022, ISBN:9789402064841)

Module 7: Praktische economie module 7: Economische groei (Release 2022, ISBN:9789402064858)

Module 8: Praktische economie module 8: Conjunctuur en economisch beleid (Release 2022, ISBN:9789402064865)

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Module 1 en 2 Schaarste, geld en handel, vraag en aanbod	Schriftelijke toets	5	nee	1	100	SE + CE	A, B, C, D
SE-2	Keuzeonderwerp	Schriftelijke toets	10	nee	5	100	SE + CE	A,J,K
SE-3	Experiment arbeidsmarkt	Schriftelijke toets	10	nee	7	100	SE + CE	A, D, E, F, G, H, J
SE-4	Module 3, 4 en 5 Markt en overheid, heden, verleden en toekomst en speltheorie	Schriftelijke toets	25	ja	9	100	SE + CE	A, D, E, F
SE-5	Module 6 en 7 Risico en verzekeren, Economische groei	Schriftelijke toets	25	ja	10	100	SE + CE	A, G, H
SE-6	Module 8 Conjunctuur en economisch beleid	Schriftelijke toets	25	ja	11	100	SE + CE	A, I
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA. Het schoolexamen is hieronder beschreven. De toetsen zijn zo samengesteld dat zij op adequate wijze de eindtermen afdekken.

Het SE-programma voor Engels Cambridge komt overeen met het programma voor regulier Engels.

Engels Cambridge wordt in 5-vwo afgerond met een certificaat en de leerlingen volgen in 6-vwo het reguliere programma voor Engels met het daarbij behorende Centraal Examen.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A1	Literature 1 Toets over poetry en literaire termen	Schriftelijke toets	10	nee	7	100	SE	E1, E2
SE-A2	Literature 2 Schrijven van een essay over gelezen werken, met aandacht voor de literaire en historische context waartoe de boeken behoren.	Schriftelijke toets	15	ja	10	100	SE	E1, E3
SE-B1	Schrijfvaardigheid 1 Het schrijven van een formele brief	Schriftelijke toets	10	nee	6	100	SE	C1, D1
SE-B2	Schrijfvaardigheid 2 Het schrijven van een essay-achtig betoog	Schriftelijke toets	15	ja	9	100	SE	D1, D2
SE-C	Kijk- en luistertoets Wordt afgenomen op de landelijke adviesdatum in 6-vwo	Kijk- en luistertoets	25	ja	10-11	100	SE	B
SE-MO1	Spreekvaardigheid Speech aan de hand van een door leerling gekozen en door de docent goedgekeurd onderwerp, volgens protocol.	Mondelinge toets	10	nee	8	10	SE	C2
SE-MO2	Gespreksvaardigheid In duo's voeren leerlingen een gesprek met twee docenten n.a.v. een opdracht en/of enkele geselecteerde onderwerpen, volgens protocol	Mondelinge toets	15	ja	11	20	SE	C1
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA. Het schoolexamen is hieronder beschreven. De toetsen zijn zo samengesteld dat zij op adequate wijze de eindtermen afdekken.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A1	Literature 1 Toets over poetry en literaire termen	Schriftelijke toets	10	nee	7	100	SE	E1, E2
SE-A2	Literature 2 Schrijven van een essay over gelezen werken, met aandacht voor de literaire en historische context waartoe de boeken behoren.	Schriftelijke toets	15	ja	10	100	SE	E1, E3
SE-B1	Schrijfvaardigheid 1 Het schrijven van een formele brief	Schriftelijke toets	10	nee	6	100	SE	C1, D1
SE-B2	Schrijfvaardigheid 2 Het schrijven van een essay-achtig betoog	Schriftelijke toets	15	ja	9	100	SE	D1, D2
SE-C	Kijk- en luistertoets Wordt afgenomen op de landelijke adviesdatum in 6-vwo	Kijk- en luistertoets	25	ja	10-11	100	SE	B
SE-MO1	Spreekvaardigheid Speech aan de hand van een door leerling gekozen en door de docent goedgekeurd onderwerp, volgens protocol.	Mondelinge toets	10	nee	8	10	SE	C2
SE-MO2	Gespreksvaardigheid In duo's voeren leerlingen een gesprek met twee docenten n.a.v. een opdracht en/of enkele geselecteerde onderwerpen, volgens protocol	Mondelinge toets	15	ja	11	20	SE	C1
			100					

Inleiding Ethiek in 6 vwo heeft geen schoolexamen maar dient Naar Behoren (NB) te zijn afgesloten om deel te mogen nemen aan het CE.

Wat draagt het vak Ethiek in het vwo bij aan het leren en leven van de leerlingen?

Ethiek gaat over het maken van keuzes. Hierbij gaan we kennismaken met morele dilemma's waarbij de leerlingen hun zienswijze vormen en leren beargumenteren op een empathische manier. Daarnaast worden er diverse actuele levensvaardigheden behandeld die de leerlingen voorbereiden op de maatschappij.

Tijdens de lessen maken we gebruik van diverse maatschappelijke actualiteiten en bronnen. De leerlingen van het examenjaar helpen mee bij de organisatie van de jaarlijkse paasviering.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan de handelingsdelen dienen te voldoen, ontvangt de leerling van de vakdocent

Beoordeling

De toetsen (handelingsdelen) worden met Naar Behoren (NB) of Niet Naar Behoren (NNB) beoordeeld en in Magister altijd als Naar Behoren (NB) of Niet Naar Behoren (NNB) weggeschreven.

In Magister komen in 6 vwo dus geen cijfers te staan. Indien een leerling een Niet Naar Behoren (NNB) haalt voor een handelingsdeel, dan moet de leerling een vervangende toets of opdracht maken om op deze wijze een Naar Behoren (NB) te krijgen voor alle handelingsdelen.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
TTS-HD1	Reflectie ethisch handelen	Handelingsdeel	nb/nnb	ja	9	n.v.t.	Schooleigen	n.v.t.
TTS-HD2	Ethische/ morele dilemma's	Handelingsdeel	nb/nnb	ja	10	n.v.t.	Schooleigen	n.v.t.
TTS-HD3	Levensvaardigheden	Handelingsdeel	nb/nnb	ja	11	n.v.t.	Schooleigen	n.v.t.
TTS-HD4	Vieringen: deelname en medewerking aan kerst en paasviering	Handelingsdeel	nb/nnb	ja	11	n.v.t.	Schooleigen	n.v.t.

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

- Extensief lezen: 2 schriftelijke toetsen (A)
- Schrijfvaardigheid: 2 schriftelijke toetsen (B)
- Literatuurgeschiedenis: 1 schriftelijke toets (C)
- Kijk- / luistervaardigheid: 1 kijk- en luistertoets (D)
- Spreek- en Gespreksvaardigheid: 1 mondelinge toets (MO)

N.B. Bij dubleren vervallen de SE-cijfers van het betreffende leerjaar.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A1	Extensief lezen Gelezen werk	Schriftelijke toets	5	nee	7	50	SE	E
SE-B1	Schrijfvaardigheid Alle behandelde grammatica	Schriftelijke toets	10	nee	8	50	SE	D
SE-A2	Extensief lezen Gelezen werk	Schriftelijke toets	5	ja	9	50	SE	E
SE-C	Literatuur Literatuur vanaf de 19e eeuw	Schriftelijke toets	10	ja	9	50	SE	E
SE-B2	Schrijfvaardigheid Het schrijven van een zakelijke brief	Schriftelijke toets	20	ja	10	100	SE	D
SE-D	Luister-/kijktoets wordt afgenomen op de landelijke adviesdatum	Kijk- en luistertoets	25	ja	10 of 11	60	SE	B
SE-MO	Spreek- en Gespreksvaardigheidstoets NB Indien het spreekdossier niet is ingeleverd vóór de met de docent afgesproken deadline of als er geen goedkeuring door de docent aan dit dossier is verleend, kan de leerling deze toets niet doen. De leerling zal dan alsnog het spreekdossier moeten inleveren vóór een nieuwe deadline en laten goedkeuren om daarna een herkansing in de herkansingsperiode te benutten.	Mondelinge toets	25	ja	11	15	SE	C
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

- 5 schriftelijke toetsen
- 1 praktische opdracht

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Geschiedenis van de Rechtsstaat en de Parlementaire democratie + thema verzuiling	Schriftelijke toets	5	nee	2	50	SE	A, B, D
SE-2	Tijdvak 1: van jagers en boeren (- 3000 voor Christus) / Prehistorie; Tijdvak 2: tijd van Grieken en Romeinen (3000 voor Christus-500 na Christus) / Oudheid; Tijdvak 3: tijd van monniken en ridders (500-1000) / vroege Middeleeuwen; Tijdvak 4: tijd van steden en staten (1000-1500) / hoge en late Middeleeuwen; Tijdvak 5: tijd van ontdekkers en hervormers (1500-1600) / Renaissancetijd / 16e eeuw; Tijdvak 6: tijd van regenten en vorsten (1600-1700) / Gouden Eeuw / 17e eeuw; Tijdvak 7: tijd van pruiken en revoluties (1700-1800) / eeuw van de Verlichting/ 18e eeuw; Tijdvak 8: tijd van burgers en stoommachines (1800-1900) / industrialisatietijd / 19e eeuw; Tijdvak 9: tijd van de wereldoorlogen (1900-1950) / eerste helft 20e eeuw; Tijdvak 10: tijd van televisie en computer (vanaf 1950) / tweede helft 20e eeuw Thema's: Japan als imperialistische mogendheid / Tweede Feministische Golf	Schriftelijke toets	15	nee	8	100	SE + CE	A, B, C
SE-3	Historische context Steden en burgers in de Lage Landen 1050-1700 + Kenmerkende aspecten tijdvak 1 tm 10 + thema Gouden Eeuw	Schriftelijke toets	25	ja	9	100	SE + CE	A, B, C
SE-4	Historische contexten 1 tm 3 (Steden en Burgers 1050-1700, Verlichting 1650-1900, China 1842-2001)+ Kenmerkende aspecten tijdvak 1 tm 10 + thema globalisering	Schriftelijke toets	25	ja	10	100	SE + CE	A, B, C
SE-5	Historische contexten 1 tm 4 (Steden en burgers 1050-1700, Verlichting 1650-1900, China 1842-2001, Duitsland in Europa 1918-1991) + Kenmerkende aspecten tijdvak 1 tm 10	Schriftelijke toets	25	ja	11	100	SE + CE	A, B, C
SE-PO	Documentaire maken inclusief draaiboek over plaatsen van herinnering WOII	Praktische opdracht	5	nee	7	n.v.t.	SE + Schooleigen	A, B, E
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen bestaat uit:

- A. 6 schriftelijke toetsen
- B. 1 praktische opdracht.

In 4V maken de kandidaten zich de belangrijkste onderdelen van de Griekse grammatica en woordenschat eigen en zij komen met authentieke Griekse teksten in aanraking.

Leerstof behandeld in 4V (Pseudo-Kallisthenes, Bijbel, Eukleides, Lysias en Homeros) maakt in 5V (mede) onderdeel uit van de stof voor toets 1.

Gebruikte afkortingen:

- OCT (Oxford Classical Tekst)
- TOGV (Toets met Open en/of Gesloten Vragen)
- PV (ProefVertaling)
- CE (Centraal Examen)

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE- periode	Tijds duur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	TOGV + PV Bijbel, Fabels Aesopos 5p OCT, teksten in vertaling	Schriftelijke toets	10	nee	5	100	SE	A1,2; B3,4; C5,6; E
SE-2	TOGV + PV Retorisch proza: Lysias 5p OCT, teksten in vertaling	Schriftelijke toets	10	nee	6	100	SE	A1,2; B3,4; C5,6; E
SE-3	TOGV + PV Epos: Homeros 10p OCT, teksten in vertaling	Schriftelijke toets	10	nee	7	100	SE	A1,2; B3,4; C5,6; E
SE-4	TOGV + PV Tragedie: Euripides 5p OCT, teksten in vertaling	Schriftelijke toets	10	nee	8	100	SE	A1,2; B3,4; C5,6; E
SE-5	TOGV+PV Historisch proza: Herodotos Syllabus CE	Schriftelijke toets	25	ja	10	100	SE + CE	A, B3, C5
SE-6	TOGV+PV Historisch proza: Herodotos Syllabus CE	Schriftelijke toets	25	ja	11	100	SE + CE	A, B3, C5
SE-PO	Kunst- historische opdracht 15p in vertaling	Praktische opdracht	10	nee	9	n.v.t.	Schooleigen	A2; B4; E
			100					

Inleiding Het examen bestaat alleen uit een Schoolexamen (SE).

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A Vaardigheden

Domein B Bewegen

Domein C Bewegen en regelen

Domein D Bewegen en gezondheid

Domein E Bewegen en samenleving.

Het vak LO telt mee voor het examen vwo.

Dat wil zeggen dat alle resultaten van de praktische opdrachten die je in het indexamenjaar behaalt tijdens de lessen LO, sportoriëntatie, sportdagen of afsluitmomenten, meetellen in de eindbeoordeling.

Wanneer je aan onderstaande voorwaarden voldoet, dan zal de eindbeoordeling met een voldoende of goed worden beoordeeld.

1. Actieve deelname
2. Werkhouding
3. Omgang met klasgenoten en docent
4. Houden aan afspraken

Beoordeling:

Op de website van het HVC vindt je een uitgebreide toelichting over de beoordeling middels een RUBRIC voor het vak LO.

Het gemiddelde van al de behaalde cijfers wordt uiteindelijk omgezet in een letter.

Hierbij is:

O = 5,4 of minder

V = 5,5-7,4

G = 7,5 of meer

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-PO1	Slag en loopspelen, vast onderdeel: softbal.	Praktische opdracht	25	nee	9 & 10	n.v.t.	SE	A, B
SE-PO2	Doelspelen binnen/buiten. Keuze uit de doelspelen: Hockey, voetbal, american football, handbal, basketbal, hakobal	Praktische opdracht	25	nee	9 & 10	n.v.t.	SE	A, B, C
SE-PO3	Terugslag spelen. Keuze uit: Volleybal, short tennis, badminton	Praktische opdracht	25	nee	9 & 10	n.v.t.	SE	A, B, C
SE-PO4	Keuze momenten: Verplicht onderdeel crossfit, verder keuze uit: turnen, atletiek, zelfverdediging en bewegen op muziek	Praktische opdracht	25	nee	11	n.v.t.	SE	A, B, D, E
			100					

Inleiding Elke leerling moet zich in de Tweede Fase actief oriënteren op de vervolgopleiding die hij na het behalen van zijn diploma gaat volgen in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroeps onderwijs. De leerling en zijn ouders kunnen altijd een beroep doen op de mentor en de decaan, als zij advies willen bij het bepalen van de studiekeuze. Het initiatief daartoe gaat van hen uit.

Ter voorbereiding van de studiekeuze gaat de mentor met de leerling in de vierde, vijfde en zesde klas in gesprek. Deze gesprekken kunnen plaatsvinden in het mentoruur en tijdens individueel contact. Dit doet de mentor op eigen initiatief of aan de hand van door de decaan aangedragen methodes en opdrachten.

Op elk rapport komt het vak LOB (loopbaanoriëntatie en -begeleiding) te staan en of dit NB (naar behoren) of NNB (niet naar behoren) is.

In het proces van studiekeuze heeft de leerling de volgende verplichtingen:

1. In klas 4 gaat de leerling op een beroepsoriënterende stage. De leerling levert een verslag in bij de mentor/in Qompas.
2. In klas 4 bezoekt de leerling minstens één open dag om zich te oriënteren op zijn/haar vervolgopleiding. De leerling levert een verslag in bij de mentor/in Qompas.
3. In klas 4 rondt leerlingen het stappenplan af zoals dat in Qompas staat.
4. In klas 5 rondt leerlingen het stappenplan af zoals dat in Qompas staat.
5. In klas 5 bezoekt de leerling de voorlichtingsavond over vervolgstudie en beroep, georganiseerd door de SKIA-groep bij de Hogeschool InHolland te Haarlem. De leerling levert een verslag in bij de mentor/in Qompas.
6. In klas 5 neemt de leerling deel aan de door school georganiseerde LOB-activiteiten. Hiervan levert de leerling verslagen in.
7. In klas 5 bezoekt de leerling nog een andere voorlichtingsbijeenkomst (open dag, meeloopdag, proefstuderen, etc.). Als de voorlichting doordeweeks wordt georganiseerd kan de leerling daarvoor (minstens 1 week voorafgaande de voorlichting) een aanvraagformulier downloaden via hvc.nl, invullen en bij de decaan inleveren. De decaan controleert de aanvraag en zorgt er vervolgens voor dat de leerling wordt uitgeroosterd. Er kan tijdens toetsweken en tijdens de afname van SE-onderdelen geen vrij gegeven worden. Als de leerling vrij moet krijgen voor deze voorlichtingsbijeenkomst, is de leerling verplicht hier een verslag van in te leveren bij de mentor en de decaan.
8. Het wordt aangeraden om in klas 5 en/of in klas 6 nog meer voorlichtingsbijeenkomsten (open dag, meeloopdag, proefstuderen, etc.) te bezoeken. Als de leerling vrij moet krijgen voor deze voorlichtingsbijeenkomst, is de leerling verplicht hier een verslag van in te leveren bij de mentor en de decaan. De aanvraagprocedure is hetzelfde als bij punt 4.
9. In klas 6 meldt de leerling zichzelf voor zijn vervolgopleiding aan bij Studielink en regelt zelf zijn eventuele studiefinanciering (als er sprake is van een vervolgopleiding in het aansluitende studiejaar)
10. In klas 6 voert hij een afsluitend gesprek met de decaan over zijn vervolgopleiding. Dit afsluitende gesprek dient hij voor het ondertekenen van de SE-lijst te hebben gevoerd.
11. De leerling wordt via Magister regelmatig door de decaan op de hoogte gehouden van deadlines en activiteiten. De leerling leest deze informatie zorgvuldig.
12. De leerling rond het stappenplan in Qompas af.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-HD	zie inleiding	Handelingsdeel	100	nee	1-11	n.v.t.	Schooleigen	
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen bestaat uit:

- A. 6 toetsen
- B. 1 praktische opdracht.

In 4V maken de kandidaten zich de belangrijkste onderdelen van de Latijnse grammatica en woordenschat eigen en zij komen met authentieke Latijnse teksten in aanraking. Leerstof behandeld in 4V (Bijbel, Phaedrus en Caesar) maakt in 5V (mede) onderdeel uit van de stof voor toets-1.

Gebruikte afkortingen:

TOGV (Toets met Open en/of Gesloten Vragen)

PV (ProefVertaling)

OCT (Oxford Classical Tekst)

CE (Centraal Examen)

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	TOGV + PV Historisch proza: Caesar 5p OCT, teksten in vertaling	Schriftelijke toets	10	nee	5	100	SE	A1,2; B3,4; C5,6; E
SE-2	TOGV + PV Epische poëzie Leerstof: Ovidius 10p OCT, teksten in vertaling	Schriftelijke toets	10	nee	6	100	SE	A1,2; B3,4; C5,6; E
SE-3	TOGV + PV Epos: Vergilius 5p OCT, teksten in vertaling	Schriftelijke toets	10	nee	7	100	SE	A1,2; B3,4; C5,6; E
SE-4	TOGV + PV Filosofisch proza: Seneca 5p OCT, teksten in vertaling	Schriftelijke toets	10	nee	8	100	SE	A1,2; B3,4; C5,6; E
SE-5	TOGV+PV retorisch proza:Cicero Syllabus CE	Schriftelijke toets	25	ja	10	100	SE + CE	CE-stof
SE-6	TOGV+PV retorisch proza: Cicero Syllabus CE	Schriftelijke toets	25	ja	11	100	SE + CE	CE-stof
SE-PO	Kunst- historische opdracht 15p in vertaling	Praktische opdracht	10	nee	9	n.v.t.	Schooleigen	A2; B4; E
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Methode: Essener.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A Vaardigheden
 Domein B Rechtsstaat
 Domein C Parlementaire democratie
 Domein D Verzorgingsstaat
 Domein E Pluriforme samenleving

Het eindexamen Maatschappijleer vwo bestaat uit het schoolexamen.

Het schoolexamen heeft betrekking op domein A tot en met E, en indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

* Bij toetsen is een woordenboek Nederlands toegestaan

* Bij dit vak is er de mogelijkheid van een herkansing volgens het examenreglement.

* Bij het te laat inleveren van een praktische opdracht volgen de regels zoals benoemd in het examenreglement.

* Doublanten in 4-vwo kunnen het vak afsluiten mits ze minimaal een 5,5 hebben én de afdelingsleider hiermee akkoord is.

Het schoolexamen (SE) bestaat uit:

4 schriftelijke toetsen
 4 praktische opdrachten

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Wat is maatschappijleer & Rechtsstaat	Schriftelijke toets	20	ja	1	50	SE	A, B
SE-2	Verzorgingsstaat	Schriftelijke toets	20	ja	2	50	SE	D
SE-3	Parlementaire democratie	Schriftelijke toets	20	ja	3	50	SE	C
SE-4	Pluriforme samenleving	Schriftelijke toets	20	ja	4	50	SE	E
SE-PO1	Praktische opdracht 1. Rechtsstaat: maatschappelijk vraagstuk analyseren.	Praktische opdracht	5	nee	1	n.v.t.	SE	A, B
SE-PO2	Praktische opdracht 2. Parlementaire democratie: verslag over politiek en actualiteit.	Praktische opdracht	5	nee	2	n.v.t.	SE	A, C
SE-PO3	Praktische opdracht 3. Actualiteitenpresentatie: leerling presenteert over een actualiteit aan de hand van nieuwsbronnen.	Praktische opdracht	5	nee	3, 4	n.v.t.	SE	A, B, C, D, E
SE-PO4	Praktische opdracht 4. Nederland pluriforme samenleving/Verzorgingsstaat: leerlingen voeren in groepjes een debat over een maatschappelijk onderwerp.	Praktische opdracht	5	nee	3, 4	n.v.t.	SE	A, D, E
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Methode: Seneca versie 2

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Vaardigheden
- Domein B Vorming (binnen een specifieke context)
- Domein C Verhouding (binnen een specifieke context)
- Domein D Binding (binnen een specifieke context)
- Domein E Verandering (binnen een specifieke context)
- Domein F Analyse van een sociale actualiteit
- Domein G Analyse van een politieke actualiteit (binnen een specifieke context)

Het centraal examen

Het centraal examen heeft betrekking op de domeinen B1, B2 en B3, C, D, E, en bijlage 5, in combinatie met domein A.

Het schoolexamen

Het schoolexamen heeft betrekking op:

- Domein A t/m E en bijlage 5, en F+G in een PO
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: ook een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

Zie ook:

https://www.examenblad.nl/system/files/exam-document/2024-07/syllabus-maatschappijwetenschappen-vwo-2026_versie-2.pdf

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Seneca Hoofdstuk 1, 2, 3 & 4 -De samenleving en het individu -De samenleving en verschillen -De samenleving en bindingen -Onderzoeksvaardigheden	Schriftelijke toets	5	nee	4	100	SE	A, B, C, E
SE-2	Seneca Hoofdstuk 7, 8 + Hoofdstuk 4 -Verhoudingsvraagstuk: Maatschappelijke verschillen -Bindingsvraagstuk: veiligheid en criminaliteit -Onderzoeksvaardigheden	Schriftelijke toets	5	ja	6	100	SE	A, B, C, D, E
SE-3	Seneca Hoofdstuk 5, 6, 9 + Hoofdstuk 4 -Politieke theorie -Politieke in de praktijk -Paradigma's -Onderzoeksvaardigheden	Schriftelijke toets	15	nee	8	100	SE	A, B, C, D en bijlage 5
SE-4	Seneca Hoofdstuk 10 & 6.4 + Hfdst. 4 -Natievorming -Besluitvormingsmodellen -Onderzoeksvaardigheden	Schriftelijke toets	20	Ja	9	100	SE	A, D, E & Bijlage 5
SE-5	Seneca Hoofdstuk 11 & 12 + Hfdst. 4 -Modernisering -Machtsverhouding in de wereld	Schriftelijke toets	20	ja	10	100	SE	A, B, C
SE-6	Alle Hoofdstukken Seneca m.u.v. 7 & 8 (alle examenstof) -Alle examenstof/syllabus MAW	Schriftelijke toets	25	ja	11	150	SE	A, B, C, D, E & Bijlage 5
SE-PO1	Praktische opdracht 1. Onderzoeksvaardigheden	Praktische opdracht	5	nee	4	n.v.t.	SE	A, F en G
SE-PO2	Praktische opdracht 2: Internationale betrekkingen/relaties <i>Groepsopdracht</i>	Praktische opdracht	5	nee	9	n.v.t.	SE	A, C, F en G
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

- 4 schriftelijke toetsen
- 2 praktische opdrachten

de toetsstof is cumulatief

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Materialen	Schriftelijke toets	5	nee	2	50	SE	E1
SE-2	Twee van de onderwerpen: Geofysica, biofysica, relativiteitstheorie en kern- & deeltjesprocessen	Schriftelijke toets	15	ja	9	100	SE	Twee van: E3 F2, G1, G2
SE-3	Elektrische systemen, straling & materie en elektromagnetische straling & materie	Schriftelijke toets	30	ja	10	100	SE + CE	D1, D2, E2, B1, B2
SE-4	Quantumwereld, informatieoverdracht, kracht & beweging, golven en medische beeldvorming.	Schriftelijke toets	30	ja	11	100	SE + CE	B1, B2, C1, C2, C3, E2, F1
SE-PO1	Ontwerp o.b.v. een van de subdomeinen uit het centraal examen.	Praktische opdracht	10	nee	2,3	n.v.t.	SE	I3
SE-PO2	Experiment of modelstudie Toetsperiode 5 starten In de derde toetsweek van 5-vwo is er een mondelinge overhoring van 10 minuten over de gedane opdracht.	Praktische opdracht	10	nee	5,6,7	n.v.t.	SE	I1, I2
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

- drie schriftelijke toetsen (toets SE-1 t/m SE-3),
- twee mondelinge toetsen (toets MO-1 en MO-2).

In het SE komen de onderdelen mondelinge taalvaardigheid, taalbeschouwing en taalverzorging, schrijfvaardigheid, leesvaardigheid en literatuur aan bod.

Voor het onderdeel Literatuur moet de leerling twaalf boeken lezen, waarvan drie vóór 1880 (historische literatuur). Het betreft hier algemeen erkende literaire werken, oorspronkelijk geschreven in het Nederlands.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-MO1	Mondelinge taalvaardigheid (debat) debat over een literair of cultureel-maatschappelijk onderwerp per 8 leerlingen 50 minuten	Mondelinge toets	15	nee	7	50	SE + CE	B + D
SE-1	Schrijfvaardigheid (betoog) materiaalverzameling I Betoog op basis van een vooraf ingeleverd en goedgekeurd dossier (ingangseis).	Schriftelijke toets	20	nee	8	150	SE + CE	A, C + D
SE-2	Schrijfvaardigheid (beschouwing) materiaalverzameling II Beschouwing op basis van een vooraf ingeleverd en goedgekeurd dossier (ingangseis).	Schriftelijke toets	20	ja	9	150	SE + CE	C
SE-3	Literatuurgeschiedenis uit verschillende tijdvakken	Schriftelijke toets	20	ja	10	100	SE	A + E
SE-MO2	Literatuur mondeling individueel, boek 1 t/m 12 De leerling kan deze toets alleen afleggen als de leesautobiografie 'naar behoren' is. Indien de leesautobiografie niet tijdig en naar behoren is ingeleverd, moet de leerling gebruik maken van een herkansing.	Mondelinge toets	25	ja	11	15	SE	E
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

8 Modules elk met eigen eisen

1 Eindopdracht

Verder moeten de logboekregistraties in alle modules als "naar behoren" beoordeeld zijn.

Leerlingen die met een havo-diploma met daarin NLT instromen, ontvangen een vrijstelling voor het programma uit 4-vwo.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1a	Forensisch onderzoek Dossier van de module	Praktische opdracht	5	nee	1	n.v.t.	SE	A, B, E, F
SE-1b	Forensisch onderzoek Schriftelijke toets	Schfitelijke toets	5	nee	1	50	SE	A, B, E, F
SE-2	Rijden onder invloed Presentatie	Praktische opdracht	10	nee	2	50	SE	A, B, C, D
SE-3a	Ruimte voor de rivier Presentatie	Praktische opdracht	5	nee	3	n.v.t.	SE	A, B, D, F
SE-3b	Ruimte voor de rivier Schriftelijke toets	Schfitelijke toets	5	nee	3	50	SE	A, B, D, F
SE-4	Moleculaire Gastronomie Schriftelijke toets	Schfitelijke toets	10	nee	5 - 6	50	SE	A, B, D, F
SE-5a	Dynamische modellen Praktische opdracht I (maken van een model en een kort verslag)	Praktische opdracht	3	nee	5 - 6	n.v.t.	SE	A, B, E, F
SE-5b	Dynamische modellen Praktische opdracht I (maken van een model en een kort verslag)	Praktische opdracht	3	nee	5 - 6	n.v.t.	SE	A, B, E, F
SE-5c	Dynamische modellen Schriftelijke toets	Schfitelijke toets	4	nee	5 - 6	50	SE	A, B, E, F
SE-6	Metten aan melkwegstelsels Schriftelijke toets	Schfitelijke toets	10	nee	7	50	SE	A, B, C, F
SE-7a	Brandstof voor het leven Verslag van een practicum	Praktische opdracht	5	nee	8	n.v.t.	SE	A, B, D, F
SE-7b	Brandstof voor het leven Schriftelijke toets	Schfitelijke toets	5	nee	8	50	SE	A, B, D, F
SE-8	Medicijnen: van molecul tot mens Schriftelijke toets	Schfitelijke toets	12,5	ja	9	50	SE	A, B, D
SE-9	Eindopdracht Schriftelijk verslag inclusief mondelinge presentatie van een zelfuitgevoerd veld- of experimenteel onderzoek of van een ontwerp.	Praktische opdracht	17,5	nee	11	n.v.t.	SE	A
			100					

- Inleiding**
1. Tot het SE vwo behoort ook het maken van een Profielwerkstuk (PWS). Dit is een werkstuk waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen bij het doen van een eigen onderzoek en de verslaglegging hiervan. Het vormt hiermee het logische eindpunt van de wetenschapsleerlijn.
  2. Het onderwerp van het PWS moet betrekking hebben op één van de examenvakken.
  3. Het PWS moet in het laatste schooljaar worden gemaakt. Een leerling moet ten minste 80 SLU aan dit werkstuk besteden. De titel van het werkstuk wordt op de examencijferlijst vermeld.
  4. Het PWS wordt gemaakt in groepjes van twee leerlingen. (bij hoge uitzondering drie)
  5. Tijdens de lessen Algemene Wetenschappen in 5-vwo wordt in de tweede helft van het schooljaar een start gemaakt met het profielwerkstuk, waarbij één van de geschreven onderzoeksvorstellen dient als startpunt van het PWS. Gedurende de lessen in de rest van het schooljaar krijgen de leerlingen instructie over de eisen die er aan hun onderzoek en verslag worden gesteld en zij zullen het gekozen voorstel uitwerken.
  6. Vóór de zomervakantie zullen de leerlingen aan een docent worden gekoppeld die hen tijdens de rest van het traject zal begeleiden. Zij worden geacht om minstens éénmaal een gesprek te hebben gehad met hun begeleider, voordat zij plaatsnemen in 6-vwo.
  7. In de eerste maanden van 6-vwo moet veel energie in het PWS worden gestoken. Van de leerlingen wordt verwacht dat zij zelf regelmatig contact met hun begeleider zoeken. Het opzetten en het uitvoeren van het onderzoek en de verslaglegging hiervan zijn de punten waarop de beoordeling plaatsvindt.
  8. In december van het laatste leerjaar (6-vwo) moet het PWS bij de begeleidende docent worden ingeleverd, in fysieke vorm. Begeleider en een gekoppelde tweede lezer bepalen samen het cijfer. Bij onenigheid kan er met wederzijds goedvinden besloten worden te middelen. In een uiterst geval kan er een beroep worden gedaan op het bevoegd gezag.
  9. Indien het cijfer van het werkstuk lager is dan een vier, moet de leerling het PWS of delen daarvan overdoen. Bij een cijfer lager dan vier kan een leerling niet zijn diploma halen.
  10. Onderdeel van het cijfer is een mondelinge presentatie. Deze vindt plaats op de "Avond van het profielwerkstuk."
  11. Voor het werkstuk zijn 81 punten te behalen, voor de mondelinge presentatie 9. Het cijfer wordt berekend middels de formule:
 (punten werkstuk + punten presentatie + 10) / 10.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE- periode	Tijds duur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
Profiel werkstuk	Het maken van een Profielwerkstuk (PWS). Dit is een werkstuk waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen bij het doen van een eigen onderzoek en de verslaglegging hiervan. Het vormt hiermee het logische eindpunt van de wetenschapsleerlijn. Herkansbaar als het cijfer lager is dan een 4.	Praktische opdracht	100	nee (tenzij cijfer lager dan een vier, zie lid 9)	5-9	n.v.t.	SE	Meesterproef leren onderzoeken
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:

- 2 schriftelijke toetsen
- 1 Praktische opdracht (PSE)

De toetsstof is cumulatief, genoemde hoofdstukken hebben betrekking op "Chemie Overal" vwo, vijfde editie 2021.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Anorganische chemie Hoofdstukken: 1 t/m 5, 7.4 & 7.5, 8, 9, 11, 12 (12.1 t/m 12.3), 14, 17.1 & 17.2, 18	Schriftelijke toets	40	ja	9	145	SE + CE	A, B, C
SE-2	Koolstofchemie, biochemie, analyse en industrie Hoofdstukken: 3, 6, 7, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17.3 & 17.4	Schriftelijke toets	35	ja	10	145	SE + CE	A, C, E, F, G,
SE-PSE	Praktisch schoolexamen (PSE) Zelfstandig (individueel) onderzoek met schriftelijke beantwoording	Praktische opdracht	25	nee	11	120	SE	A, D, E
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit:
 4 schriftelijke toetsen
 1 praktische opdracht

Methode: Getal en Ruimte wvwo ac, 13e editie
 Ook aantekeningen en toevoegingen kunnen tot de toetsstof behoren.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	vwo A: hoofdstuk 6, 9, 11 en hfd 8 uit vwo C deel 3 onderwerp: kansrekening, kansverdelingen, toetsen van hypothesen en meetkunde	Schriftelijke toets	15	nee	8	100	SE	B2, E1, E5, F
SE-2	vwo A: hoofdstuk 8, 10 en 12 onderwerp: differentiaalrekening, exponenten en logaritmen en rijen.	Schriftelijke toets	20	ja	9	100	SE + CE	B1, C1, C2, D1, D2, D3
SE-3	vwo A: hoofdstuk 8, 10 en 13 onderwerp: differentiaalrekening, exponenten en logaritmen, allerlei formules	Schriftelijke toets	30	ja	10	100	SE + CE	C1, C2, D2, D3
SE-4	alle examenstof en aantekeningen die in de les zijn gemaakt gedurende deze SE periode. Hoofdstuk 1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 12, 13, 14	Schriftelijke toets	30	ja	11	150	SE + CE	A, B, C, D
SE-PO	vwo A/C: hoofdstuk 7 Statistiek met de computer	Praktische opdracht	5	nee	5	150	SE	A, E1, E2, E3, E6, E7
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Erratum jan 2026 4-vwo

Het Schoolexamen (SE) bestaat uit 4 schriftelijke toetsen

Methode: Getal en Ruimte wv vwo b, 13e editie
 Ook aantekeningen en toevoegingen kunnen tot de toetsstof behoren.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE- periode	Tijds duur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	vwo B: hoofdstuk 9 t/m 12 en hoofdstuk K onderwerpen: differentiaalrekening, goniometrische functies, integraalrekening en goniometrische formules, voortgezette integraalrekening	Schriftelijke toets	15	nee	8	100	SE + CE	H9:B2, B4, B5, C2; H10:E2, E3; H11:C3; H12:D4, D5, D7, D10,D11, D12, D14, C3, E3
SE-2	vwo B: hoofdstuk 6, 11, 12 en 13 onderwerpen: differentiaalrekening, integraalrekening, goniometrische formules en limieten en asymptoten	Schriftelijke toets	25	ja	9	100	SE + CE	H11: C3; H12:D.4, D.5, D.7, D10, D11, D12, D14, C3, E3. Zie boven H6 ,H11, H12 & H13: D3
SE-3	vwo B: hoofdstuk 5, 7, 9, 10 en 14 onderwerpen: machten, exponenten en logaritmen, meetkunde met coördinaten, exponentiële en logaritmische functies, meetkunde met vectoren en meetkunde toepassen	Schriftelijke toets	30	ja	10	100	SE + CE	H5: B1, B2, B3, B5, B6; H7: E2; H9:B2, B4, B5, C2;E2, E3; H14:C1, C2, D1
SE-4	alle examenstof en aantekeningen die in de les zijn gemaakt gedurende deze SE periode. Hoofdstuk 1 t/m 15	Schriftelijke toets	30	ja	11	150	SE + CE	A, B, C, D, E

100

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het Schoolexamen bestaat uit 4 schriftelijke toetsen en 1 praktische opdracht

Methode: Getal en Ruimte wv vwo A/C en vwo C, de 13e editie
 Ook aantekeningen en toevoegingen kunnen tot de toetsstof behoren.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	vwo A/C: hoofdstuk 6 vwo C : hoofdstuk 9, 11 en hoofdstuk 8 uit vwo A deel 3 onderwerpen:kansrekening, kansverdelingen, logisch redeneren en differentiaalrekening	Schriftelijke toets	15	nee	8	100	SE + CE	B1, B2, E4, E5, F, H
SE-2	vwo C: hoofdstuk 10, 11 en 12 onderwerpen: exponenten en logaritmen, logisch redeneren en rijen	Schriftelijke toets	20	ja	9	100	SE + CE	B1,C , D, F
SE-3	vwo C: hoofdstuk 8, 12 en 13 onderwerpen: meetkunde, exponenten en logaritmen en meetkunde toepassen.	Schriftelijke toets	30	ja	10	100	SE + CE	C, D en G
SE-4	alle examenstof en aantekeningen die in de les zijn gemaakt gedurende deze SE periode. Hoofdstukken 1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14	Schriftelijke toets	30	ja	11	150	SE + CE	A, B, C, D, E, F, G
SE-PO	vwo A/C: hoofdstuk 7 Statistiek met de computer	praktische opdracht	5	nee	5	150	SE	A, E1, E2, E3, E6
			100					